

22. Луніна І. О. Державні фінанси України та реформування міжбюджетних відносин / Луніна І. – К. : Наукова думка, 2006. – 432 с.
23. Матеріали круглого столу „Вплив політичних циклів на економічне зростання” / члени редколегії: В. І. Волошин, М. І. Флейчук, У. В. Ткачук, Н. І. Черкас. – Львів : Арал, 2008. – 106 с.
24. Nordhaus W. Alternative Approaches to the Political Business Cycle / Nordhaus W. // Brookings Papers on Economic Activity. 1989. №2.

УДК 657.45

Хомин І.П.,
к.е.н., ст. викл. кафедри фінансів
Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Постановка проблеми. Не заперечуючи того, що в аграрному секторі України здійснено низку важливих заходів щодо його розвитку, насамперед у плані відходу від адміністративно-командних методів управління і застосування натомість фінансово-економічних важелів регулювання, усе ж таки не можна стверджувати, що тут відсутні проблеми, оскільки в цілому ця галузь перебуває у затяжному кризовому стані у всіх без винятку регіонах, не зважаючи на їхні природно-кліматичні відмінності.

Головною причиною цього, на нашу думку, є відсутність ефективного фінансово-бюджетного регулювання агропромислового комплексу, зокрема розбіжність між реальними потребами агровиробників і фактичною бюджетною підтримкою, яка неспівмірна з витратами на виробництво сільськогосподарської продукції, а також розпорошеною та невчасною. Таким чином, вирішення окреслених проблем має важливе наукове і практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Макроекономічні проблеми фінансово-бюджетного регулювання аграрного сектору України досліджували вітчизняні вчені П. Гайдуцький, М. Дем'яненко, П. Саблук [2; 6; 8] та інші. Їхні праці слугували методологічною основою для обґрунтування прагматичних кроків щодо удосконалення фінансово-бюджетного регулювання розвитку цієї галузі народного господарства безпосередньо на макрорівні, а також на мікрорівні, зокрема, на сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області.

Постановка завдання. Зважаючи на недосконалість фінансово-бюджетного регулювання розвитку аграрного сектору в цілому та на рівні регіонів також, завданням, що вирішується у статті, визначено обґрунтування можливостей удосконалення фінансово-бюджетної підтримки безпосередньо сільськогосподарських підприємств, як базової складової аграрної економіки загалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Показники абсолютних сум фінансування аграрного сектору економіки України за рахунок бюджетних коштів мають стійку тенденцію до зростання (рис. 1).

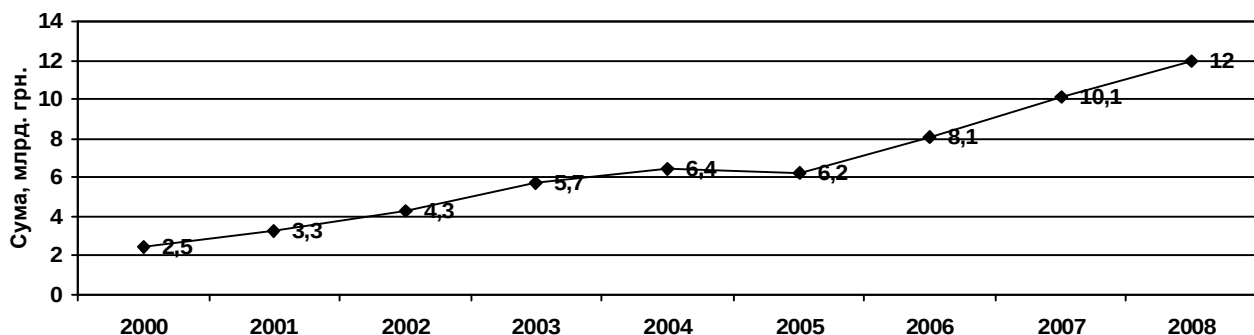

Рис. 1. Бюджетна підтримка аграрного сектору за 2000-2008 роки

Зокрема, середньорічні темпи приросту загального обсягу фінансування становили від 51,2 % – за 2000-2004 роки, до 50,0 % – у 2005-2008 роках, що на поверхні виглядає як успішне вирішення проблеми бюджетної підтримки агропромислового комплексу. Однак, якщо розглянути ці показники через призму ефективності впливу на розвиток сільськогосподарських підприємств, то доводиться констатувати, що ці суми надто мізерні, аби забезпечити відчутні зрушення у розвитку регіонів загалом та окремих суб'єктів господарювання – зокрема.

Так, прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції, попри його позитивну динаміку упродовж 2001-2008 років, був набагато меншим, ніж загальна сума бюджетних асигнувань на виробництво. Наприклад, у 2006 році з бюджету виділили 8,1 млрд. грн. фінансових ресурсів на розвиток аграрного сектору, в той час, коли прибуток склав усього 0,63 млрд. грн., звідси можна зробити висновок, що майже 7,4 млрд. грн. не окупились, а пропали „безвісти”.

Не кращим було співвідношення у 2008 році: при 12,0 млрд. грн. „вливань” із бюджету, аграрний сектор дав лише 5,4 млрд. грн. прибутку і розходження цих показників становило 6,6 млрд. грн. Все це засвідчує недостатню ефективність використання фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробництві.

Результативні показники сільськогосподарських підприємств не корелюють з динамікою бюджетного фінансування, оскільки воно розпорошене за численними програмами, які відносяться до різних класифікаційних ознак (табл. 1).

Таблиця 1

Фінансування програм сільськогосподарських підприємств Тернопільської області з державного бюджету у 2005 - 2008 роках, тис. грн.

№	Назва програми	Роки	Профінансовано	Використано
1	Фінансова підтримка виробництва продукції тваринництва за великогазову худобу, бджоли, вівці	2005	21264,3	21255,8
		2008	46313,6	46313,6
2	Фінансова підтримка виробництва продукції рослинництва за посів льону-довгунця	2005	91,5	91,5
		2008	---	---
3	Фінансова підтримка підприємств АПК через механізм здешевлення короткотермінових та довготермінових кредитів	2005	17557	17556,8
		2008	31243	31241
	Селекція в рослинництві	2005	2015	2015
		2008	1628	1628
5	Фінансова підтримка господарств, що знаходяться в особливо складних кліматичних умовах	2005	700	700
		2008	136	136
6	Часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки	2005	2609,1	2609,1
		2008	3090	3090
7	Докорінне поліпшення земель	2005	771,3	771,3
		2008	---	---
8	Селекція в тваринництві	2005	2891	2891
		2008	2690	2690
9	Закладка і нагляд за молодими садами	2005	1342	1323
		2008	878	878
10	Фінансова підтримка фермерських господарств	2005	570	570
		2008	740	740
11	Часткова компенсація сплачених страхових платежів	2005	259,4	259,4
		2008	1300	1300

Наприклад, у 2008 році в середньому на одне сільськогосподарське підприємство в Україні припадало всього 76,0 тис. грн. бюджетної підтримки, а фермерським господарствам Тернопільської області дісталось трохи більше як 1 тис. грн. Таким є, приміром, асигнування на фінансову підтримку виробництва льону-довгунця – всього 91,5 тис. грн., або фермерських господарств – менше 1 тис. грн. у середньому на одне господарство, чи докорінне поліпшення земель, часткова компенсація сплачених страхових платежів, які не перевищують 1,5-2,0 тис. грн. у розрахунку на одного користувача. Для безпосередніх користувачів такі суми в основному не відіграють суттєвої ролі щодо стимулювання приросту виробництва.

Якщо при цьому врахувати, що надходять ці кошти упродовж року вкрай нерівномірно, дрібними „порціями”, то зрозуміло: такий механізм бюджетного фінансування далекий від досконалості. Адже коливання тут надто різкі: за дотаціями на виробництво продукції рослинництва і тваринництва від близько 0 % – у березні до 30,0 % – у грудні; за фінансуваннями на здешевлення кредитів – від 0 % січні-квітні до 29,1 % – у грудні; за компенсацією вартості мінеральних добрив від 0 % – у січні, березні, липні і листопаді до 18,8 і 19,0 відсотків – у жовтні та грудні відповідно.

Певна річ, така стохастичність щодо надходження коштів нівелює ефективність фінансово-бюджетного регулювання розвитку аграрного сектору економіки, тим більше, що в регіонах вона ще й посилюється, зважаючи на необхідність розподілу більш-менш значимих траншів за лінією «Міністерство аграрної політики України → обласні управління агропромислового розвитку» на дрібні суми при перерахуванні їх товаровиробникам безпосередньо (рис.2).

Рис. 2. Середні частки надходження бюджетних коштів сільськогосподарським підприємствам упродовж року

Отож не дивно, що ні у рослинництві, ані в тваринництві наразі не вдалось досягти хоча б рівня виробництва продукції, який сільськогосподарські підприємства мали у 1990 році.

Більше того, позитивна динаміка нарощування обсягів навіть рослинницької продукції, яка спостерігалась після 2000 року, вже у 2005 році пригальмувалась, а в тваринництві ніяк не вдається досягти бажаних зрушень хоча б щодо нарощування поголів'я корів – як основи подальшого розвитку цієї галузі, що зайвий раз засвідчує проблеми аграрного сектору загалом і стосовно ефективного використання фінансових ресурсів, зокрема.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, удосконалення фінансово-бюджетного регулювання аграрного сектору економіки України в цілому, як і регіонів – зокрема, – лежить у площині здійснення наступних кроків:

а) суттєвого збільшення обсягів цільового бюджетного фінансування сільськогосподарського виробництва, бо існуючі, попри позитивну динаміку його зростання упродовж 2000-2008 років, недостатні, аби справити суттєвий вплив на розвиток того чи іншого регіону. Відтак вихід із кризового стану аграрного сектору без цього неможливий;

б) укрупнення цільових програм із підтримки сільськогосподарських товаровиробників, оскільки розпорошеність бюджетного фінансування аграрного сектору за більш ніж десятком напрямів лише ускладнює використання виділених на це коштів, водночас не даючи відчутного ефекту від їхнього використання;

в) прив'язування реального надходження бюджетної підтримки до періодів найбільш гострої нестачі коштів у сільськогосподарських підприємствах (лютий – березень). Сьогодні ж маємо стохастичне виділення упродовж року, причому зі зміщенням їх лівової частки на грудень, що не сприяє ефективному, а подекуди й цільовому використанню навіть цих незначних сум бюджетних коштів.

Водночас слід зазначити, що розглянута у статті проблема досить складна і багатогранна, а тому шляхи її вирішення не вичерпуються викладеними міркуваннями. Відтак подальші дослідження в напрямі визначення та вирішення проблем фінансово-бюджетного регулювання аграрного сектору економіки є перспективними.

Література

1. Бородіна О. М. Коригування політики державної підтримки сільського господарства України // О. М. Бородіна, Могильний О. М. Економіка АПК, 2007. – С. 55-61.

2. Гайдуцький П. І. Аграрна реформа в Україні / П. І. Гайдуцький, П. Т. Саблук, Ю. О. Луценко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 424 с.
3. Лузан Ю. Я. Фінансовий стан агропромислового виробництва в Україні та шляхи його удосконалення // Лузан Ю. Я. Економіка АПК, 2007. – № 5. – С. 14-18.
4. Лукинов І. І. Воспроизводство и цены / Лукинов І. І. – М. : Экономика, 1997. – 432 с.
5. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період / За ред. Саблука П.Т. – К. : ННЦ „ІАЕ” УААН, 2008. – 100 с.
6. Саблук П. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляди у майбутнє / П. Саблук. – К. : ІАЕ УААН, 2001. – 486 с.
7. Супіханов Б. К. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва в умовах підготовки вступу до СОТ // Супіханов Б. К. Економіка АПК, 2007 – № 5. – С. 44-49.
8. Фінанси в період реформування агропромислового виробництва / М. Я. Дем'яненко, В. М. Алексійчук, А. Г. Борщ та ін. За ред. М. Я. Дем'яненка. – К. : ІАЕ УААН, 2002. – 645 с.

УДК 330.322

Полозова Т.В.,
к.э.н., доцент, доцент кафедры экономической кибернетики
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
Комарницкая В.Д.,
магистр
Национальный технический университет «Харьковский
политехнический институт»

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Постановка проблеми. Традиційно Автономну Республіку Крим розглядають, в першу чергу, як центр туризму і рекреації України. Близьким до свого географічного положення, сприятливим кліматичним умовам, наявності багатьох історичних і культурних пам'яток, заповідників, зон відпочинку АР Крим може успішно конкурувати на світовому ринку курортно-рекреаційних послуг. Зрештою, економіка Криму – це не тільки санаторно-курортна і супутні їй галузі. В АР Крим розвивається промисловість, сільське господарство, транспортна мережа, видобуток корисних копалин і т.п. На сьогоднішній день для подальшого ефективного розвитку регіону потрібно залучення інвестиційних ресурсів, обґрунтування інвестиційних проєктів, розробка шляхів залучення інвесторів, тобто формування інвестиційної привабливості регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню інвестиційної привабливості АРК присвячені роботи таких відомих учених як Радєєва Л., Бережна І.В., Михуринська Е.А., Захарова О.Д. [1], Мінаков С., Краснопольська В., Данилова А. [2] і др. Але в більшості досліджень увага в основному приділяється рекреаційному потенціалу АРК. В даній роботі інвестиційна привабливість розглядається не тільки для курортно-санітарної і супутніх галузей, але і для інших галузей економіки (сільське господарство, транспорт, промисловість), що і обумовило актуальність нинішнього дослідження.

Постановка завдання. Метою даної статті є характеристика інвестиційної привабливості півострова Крим для розвитку на його території курортного, санаторного, оздоровчого, туристичного бізнесу, промислового і аграрного комплексів. Науковими методами, використовуваними при написанні статті, є збір і аналіз інформації, спостереження.

Изложение основного материала исследования. Автономная Республика Крым является одним из самых перспективных в экономическом аспекте регионов Украины благодаря своему чрезвычайно выгодному географическому расположению, наличию значительных запасов естественных ресурсов, интеллектуальному потенциалу и развитой инфраструктуре [4].

Крым как объект для вложения капитала все более привлекает отечественные и зарубежные компании. Сегодня на территории республики изъявляют желание работать предприниматели стран